

Romano hangos

15. ročník

ROMSKÝ HLAS – ČTRNÁCTIDENÍK ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICE

ROČNÍK 17 • ČÍSLO 16 • VYŠLO 4. LISTOPADU 2015

zprávy

PROSTĚJOV – Město zatím poskytl 150 kladných odpovědí rodinám s nízkými příjmy k doporučení doplatku na bydlení. Jen 6 bylo nesouhlasných. Podle zákona se jedná o souhlas obce v případě posuzování nároku na doplatek na bydlení.

BRNO – Brněnští radní vyhlásili letošní rok Rokem smíření. V rámci toho, mimo jiné, byl v pondělí 19. října na křižovatce ulic Česká a Solniční odhalen objekt, který zobrazuje květinovou Pouť smíření. Na ni se vydali Brňané s pamětníky, aby uctili památku židovských a romských sousedů a připomněli si zároveň osud tehdejších německojazyčných obyvatel Brna.

PRAHA – Novela školského zákona neumožňuje další provoz lesních školek. Potvrzuje se, že i tyto školky jsou stejně dobré jako ty kamenné, ale nesplňují jednu podmínku: Nemají střechu nad hlavou. Tak i tyto školky budou muset pod střechu.

z obsahu

Téma čísla:
Hudba

strana 2–5 a 7

Manitas de Plata
medailon fenomenálního
kytaristy

strana 4

Povídka Andreje Giňi
strana 6

Petr Torák vyznamenanán anglickou královnou

MBE – jsou to sice jen tři písmenka za jménem, ale jejich prestiž se ve Spojeném království dá těžko vyčíslit. V Londýně se stal členem Řádu britského impéria další Čech. Civilní vyznamenání se zmíněnou zkratkou propůjčila královna Alžběta II. policistovi Petru Torákovi. Stejným vyznamenáním se z Čechů pyšní třeba architektka Eva Jiřičná nebo dirigent Jiří Bělohávek.

„Já jsem samozřejmě vděčný Anglii za to, že tady vůbec jsem a jaké tady mám životní možnosti,“ popsal Torák.

„Tohle je pro mě něco ohromně cenného a strašně moc si toho cením, nejenom systému monarchie jako takové, ale i všech lidí, kteří mě nominovali a uznali moji práci,“ dodal.

Petr Torák se vydal na slavnostní ceremoniál na londýnské ministerstvo vnitra i s celou rodinou včetně manželky Lucie. Doma mu prý těžký stříbrný kříž houpající se na vycházkové uniformě žádné úlevy nepřinese.

Jinak ale ocenění českému romskému policistovi v jeho aktivitách hodně pomůže.

„Otevřelo to spoustu dveří. Lidé mě teď berou mnohem seriózněji a vidí, že to opravdu dělám nezištně a z lásky. Nejenom Češi a Slováci, ale i spousta Angličanů v tom opravdu vidí velikánskou poctu,“ vysvětlil Torák.

Rodina Torákových odešla ze severních Čech před 16 lety po sérii rasově motivovaných útoků. Ve Spojeném království si Petr začal plnit svůj sen stát se strážcem zákona. Z komunitního policisty se



foto: SME – Tomáš Benedikovič

vypracoval až na policistu rozkrývajícího třeba nebezpečné případy obchodování s lidmi.

V terénu uplatňuje nejen dokonalou znalost prostředí, ale i jazykové schopnosti. Řád se zkratkou MBE však dostal v první řadě za komunitní práci v anglickém Peterborough, kde i se svou rodinou žije.

„Nepřetržitá podpora a poradenství po telefonu. Lidem pomáhám, ať je to v bytové otázce, s autem, imigračními zákony a dalšími věcmi, takže je to opravdu servis od a až do z. Je to služba nejenom romské komunitě, ale je to služba české a slovenské komunitě jako takové,“ doplnil policista Petr Torák.

Čestný řád za nezištnou práci

Coby cizinec převzal takzvaný čestný řád. Nepředala mu ho navíc panovnice Alžběta II., nýbrž státní tajemník ministerstva vnitra.

Přísně vzato, královnou zajímala Petrova nezištná práce pro českou a slovenskou komunitu, a nikoli jeho etnický původ. To je přístup, který vyzdvihuje i Petrův otec Stanislav Torák.

„Tady na něj lidi koukají jako na člověka, nejen že ho pozdraví, tady se člověk cítí člověkem. I Romové se tu jinak chovají, protože to vycítí, vidí, jak se s nimi zachází. Berou tady všechny jedním metrem,“ uvedl Stanislav Torák.

Kromě toho je Petr Torák chodícím vzorem pro mladé, a to včetně malých Romů. „Zrovna včera jsem dostal e-mail od jednoho pána z České republiky, který mi napsal, že mě pouští často svému synovi, protože syn je strašně nadšený z toho, že Rom dokázal něco takového, a chce se též stát policistou. Pro mě je to obrovské ocenění a ohromné zadostiučinění,“ upozornil mladý policista.

Petr Torák věří, že mu udělení vysokého vyznamenání pomůže v jeho dalších projektech, jako je třeba rozjezd internetového rádia pro českou a slovenskou komunitu.

Jiří Hošek
Český rozhlas

V Brně se uskuteční konference o (ne)diskriminaci Romek a Romů v české společnosti

4. listopadu 2015 proběhne v Muzeu romské kultury v Brně konference věnovaná diskriminaci Romů v České republice. Konferenci pořádá obecně prospěšná společnost Genderové informační centrum NORA ve spolupráci s Muzeem romské kultury. Jedním z cílů konference je hledat odpověď na to, jakými cestami by se měla podpora romského etnika v České republice nadále ubírat. Na konferenci vystoupí mj. veřejná ochránkyně práv Anna Šabatová a v jejím závěru bude premiérově uveden dokumentární film režisérky Zuzany Dubové o romských ženách.

Konferenci s názvem (Ne)diskriminace romského etnika v české republice vyvrcholí projekt Genderového informačního centra NORA

„Hledejme společně novou cestu!“. Cílem projektu bylo mj. zvýšit povědomí konkrétní skupiny romských žen o genderových tématech, motivovat je k potřebě profesního rozvoje a podpořit jejich vstup na trh práce.

„Na konferenci nejdříve představíme naši výzkumnou zprávu o postavení romských žen, na to naváží příspěvky o vzdělávání Romek a Romů a jejich přechodu na pracovní trh z úst odbornic z Muzea romské kultury a také Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity. Rovněž se podíváme očima učitelů na romské žáčky a žáky,“ uvádí manažerka projektu Kateřina Hodická. „Konference pak bude pokračovat panelovou debatou, ve které budou pozvaní hosté z nezis-

kového a státního sektoru hledat odpověď zejména na otázku, jakým způsobem dále podporovat romské etnikum v České republice. Konferenci zahájí veřejná ochránkyně práv Anna Šabatová a panelovou debatu bude moderovat ředitelka Muzea romské kultury Jana Horváthová, což nás velmi těší,“ dodává manažerka projektu.

V závěru konference bude poprvé uveden dokumentární film Zuzany Dubové o rolích romských žen. „Film pojednává o životních cestách tří romských žen – Klaudie, Milady a Dany. Myslím si, že každý divák ocení autenticitu dokumentu,“ uvádí Zuzana Dubová. „Určitě budeme usilovat o jeho uvedení na filmových festivalech,“ doplňuje režisérka.

Podrobný program konference je k dispozici na webovém portálu projektu <http://hledejmespolecnoucestu.cz/konference>. Účastníci konference si budou moci prohlédnout zdarma výstavy v Muzeu romské kultury. Novinářům budou k dispozici jak vystupující na konferenci, tak režisérka Zuzana Dubová společně s protagonistkami dokumentu.

Projekt „Hledejme společně novou cestu!“ podpořila Nadace Open Society Fund Praha z programu Dejme (že)nám šanci, který je financován z Norských fondů. Prostřednictvím Norských fondů přispívá Norsko ke snižování sociálních a ekonomických rozdílů a k posílení vzájemné spolupráce v Evropě. Podporuje především

ochranu životního prostředí, výzkum a stipendia, rozvoj občanské společnosti, péči o zdraví, děti, rovnost žen a mužů či zkvalitnění justice. Program Dejme (že)nám šanci podporuje rovné příležitosti žen a mužů v pracovním i osobním životě a prevenci a pomoc obětem domácího násilí v České republice. Spravuje ho Nadace Open Society Fund Praha, která od roku 1992 rozvíjí hodnoty otevřené společnosti a demokracie v České republice.

Genderové informační centrum NORA, o.p.s. je brněnská nevládní nezisková organizace, věnující se od r. 2004 prosazování rovnosti žen a mužů. Za cíl si klade zlepšit podmínky žen a mužů a usnadnit jim přístup ke zdrojům v různých oblastech života. **Kateřina Hodická**

zprávy

MOST – Dva Romové uspěli se stížností u Ústavního soudu. Před časem si objednali telefonicky ubytování v hotelu. Když přijeli na místo osobně, ubytování nedostali s tím, že je již obsazeno. U původního soudu se diskriminace neprokázala. Ústavní soud nařídil znovu případ otevřít. Hotelu hrozí pokuta ve výši 25 000 Kč a omluva jako zadostiučinění.

VATIKÁN – Papež František v pondělí 26. října přijal na 5 000 Romů z celého světa v audienční síni Pavla VI. na památku 50. výročí jeho návštěvy v Pomezí v Itálii, kde byl tábor Romů a Travellerů. Stalo se tak při příležitosti připomínky paměti Romů a jejich útisku zejména při holocaustu, v rámci podpory všech běženců světa.

NEW YORK, UNESCO – Tato organizace přiznala na svém posledním zasedání Romům slavit 5. listopad jako Mezinárodní den romštiny.

BRUSEL – Rada Evropy znovu kárá Českou republiku za segregaci romských dětí. Přiznává sice pozitivní vývoj, pokládá jej však za nedostačující. Vidí značné rezervy zejména mezi politiky, kde zaznívají protiromské výroky, v policii, která často rezignuje v zákrocích vůči těm, kteří podněcují k nenávisti vůči národu, rase či etniku a jak již bylo řečeno, jen v malém pokroku v zavádění inkluzivního vzdělávání dětí na základních školách.

PRAHA – Ve středu 21. října se sešla mezinárodní konference na téma: Sběrem dat ke spravedlivému vzdělávání. Náš redaktor Karel Holomek se jí účastnil. V příštím čísle Romano hangos Vás seznámí s podrobnostmi. Zatím jen můžeme sdělit, že sbírání dat nikomu nemusí škodit, jak se až dosud mnozí Romové domnívali a snažili se sběru dat bránit s poukazem, že se vždy takové a podobné věci obrátily proti nim. To konference konstatovala a potvrdila. Přesná data však je nutno mít, aby bylo možno činit konkrétní a reálné nápravy, zejména ve školství.

Vzpomínka na legendární primáše z Horňácka



Horňácká cimbálová muzika Kubíci – v popředí Pavel a Petr Kubíkovi

Muzeum romské kultury připravuje na 9. prosince hudební vzpomínkový večer s názvem Jaká je to pěkná růža. Program večera naplní cimbálová muzika, vzpomínky, archivní fotografie i krátké hudební filmy pro pamětníky.

Povědomí o muzikantském rodu Kubíků je i v současné době poměrně velké, navzdory malé rozloze Horňácka – svérázného regionu, ze kterého jeho příslušníci pocházejí. Jožka Kubík z Hrubé Vrbky i Josef Kubík „Filík“ z Velké nad Veličkou, potomci prvních „cigánských“ usedlíků na jihovýchodě Moravy, byli nejen pokračovatelé hudební tradice tohoto rodu. Byli to muzikanti, jejichž osobitý projev spoluutvářel a posouval místní lidovou hudební kulturu, doplňoval ji a obohacoval.

Byli to muzikanti, kteří jako děti chodili pod okna poslouchat hru starých hudeců, muzikanti, za nimiž jezdili z velkých měst známí hudebníci a skladatelé. Oba tituly primáši, ačkoliv neznali noty, měli ve své hudbě, stejně jako ve svých životech, umění a citu na rozdávání.

Svéráz prvního z nich – hrubovrbeckého primáše Jožky Kubíka – nám přiblíží film Majstr (z roku 1974), který v následné besedě doplní jeho tvůrce, režisér Rudolf Adler a další nanejvýše povolání hosté. Primáše Josefa Kubíka „Filíka“ připomenou nejen vzpomínky členů jeho rodiny, ale také písně v podání jeho vnuků – celým večerem bude hudebně provázet Horňácká cimbálová muzika bratrů Kubíkových, mladých pokračovatelů rodové tradice. Pozvání organizátorů přijali i další zpěváci a muzikanti z regionu Horňácka. Hudební vzpomínkový večer proběhne ve středu 9. prosince od 18 hodin v přednáškovém sále muzea. Vstup je volný, akce je určena nejširší veřejnosti.

Anežka Hrbáčková

www.romea.cz

**Informační portál o všem,
co se děje ve světě Romů.**

#REFUGEES WELCOME.

Rodiny s malými dětmi se na fóliích a dekách tulí co nejbližší k sobě. Chlad a vlhko jim v noci dává zabrat. Zhruba 2500 uprchlíků včetně mnoha kojenců čeká na mokré louce na rakousko-německé hranici u bavorského Wegscheidu ve světle reflektorů několik hodin. Teplota se v nadmořské výšce 700 metrů pohybuje kolem dvou stupňů, těsně nad zemí je ještě nižší. Potůček zurčící nedaleko se sebou přináší lezavý chlad a vlhkost, píše agentura DPA.

„Je jen otázkou času, kdy tu umrzne první dítě,“ říká Lothar Venus z pasovského okresního úřadu. Předpokládá, že mnoho čekajících bude muset venku v zimě strávit celou noc. Na německé straně je totiž k dispozici málo autobusů, které by běžence rozvezly do ubytoven v Bavorsku. Večer by jich mělo dorazit deset z Mnichova. Ty ale poberou jen 600 lidí.

„Co svede při těchto počtech deset autobusů, potřebovali bychom jich tu čtyřicet, abychom ty lidi do-

stali rychle do tepla,“ nadává Venus. Existuje podle něj nebezpečí, že se uprchlíci zkrátka rozhodnou, že budou do Německa pokračovat na vlastní pěst. Museli by přitom projít pěšky tři kilometry po neosvětlené rychlostní silnici, což je za tmy životu nebezpečné. Před dvěma dny se takto na cestu přes varování německé spolkové policie vydalo 1000 uprchlíků.

Němečtí úředníci mají v noci za úkol opakování tohoto scénáře zabránit. Podaří se jim to mimo jiné s pomocí podnikatele z Wegscheidu, který se rozhodl bez otálení vyklidit jednu ze svých hal a dát ji k dispozici jako provizorní ubytovnu. Jeden z autobusů tak jezdí sem a tam a zanedlouho z louky do haly přiveze asi tři stovky běženců. Po hodinách v chladném počasí mají teď aspoň střechu nad hlavou.

Čekajících uprchlíků neubývá ani na hranici mezi bavorským Pasovem a rakouským Achleitenem. Během středy sem rakouské úřady přivezly ve čtyřiceti autobusech

zhruba dvaapůl tisíce lidí. Červený kříž jim dá čaj, zeleninovou polévku, suchary a ovoce. Deky, které dobrovolníci nabízejí, ale přijme jen málo migrantů. Mají totiž strach, že přijdou o drahocenný čas, když vystoupí z fronty a budou se pak muset zařadit zase na konec. O několik hodin později toho ale litují. Posedávají či polehávají na chladném asfaltu a mrznou. Někteří z nich se ohřívají u ohně. Bude trvat několik hodin, než se dostanou do vyhříváných pokojů v provizorních ubytovnách v Německu.

Otázkou podle DPA zůstává, proč Rakušané masy uprchlíků dopravují na německou hranici až v odpoledních či večerních hodinách. „Dopoledne tu nemáme problém. Ale v podvečer to pak jde ráz na ráz. Přitom jsou rakouští kolegové stejně přetížení jako my,“ říká mluvčí spolkové policejní inspekce z bavorského Freyungu Thomas Schweikl.

**ČTK
grafika: rakouské rádio FM4**

„Zpívající zbraň“. Ukrajinka říká Čechům, jak vypadá válka

Ukrajinská dívka žijící v Praze Ivanka Rada Illyenko zveřejnila tento vzkaz všem českým obdivovatelům ruského vojenského armádního souboru Alexandrovci. Svůj příspěvek sama nazvala podle staré přezdívky tohoto slavného souboru: „Zpívající zbraň“. Její sdělení přinášíme v autentickém znění, které mimochodem i ukazuje její bravurní zvládnutí češtiny:

Jsem si naprosto vědoma, že nemůžu poroučet českým občanům, jak mají nebo naopak nemají vítat Alexandrovce. Ale jako Ukrajinka se můžu přeci s českými kamarády podělit o zkušenost.

Zkuste si na okamžik představit... že jednoho krásného dne, na vaše území, třeba pro začátek do Karlových Varů, přijdou jacísi „zelený mužíci“ nebo, jak oni se sami jmenují „vežlivye ludi“. Budou ozbrojení a řeknou, že přišli chránit ruskymluvíci občany. A taky tam zůstanou.

Třeba navždy, kdo ví... Někoho z vašich krajanů zabijí. Někdo zmizí beze stopy. Třeba váš bývalý spolubydlíci Jarda, co vyvěsil z okna českou vlajku – další den se po něm slehla zem. Rodina ho hledá dodnes. Někoho zase zatknou, odvezou do Ruska a odsoudí k 25 rokům vězení.

Ostatním mezi tím rozdají ruské pasy a pro toho, kdo nechce být Rus, zbyde jediná cesta – nechat své rodiště, veškerý majetek a rychle utéct. Stanou se z nich uprchlíci (kapitola sama o sobě!) A pak „vežlivye ludi“ okupují dal-



ší část vašeho území. Například část Moravy. Nad Ostravou, Olomoucí a Zlínem zavlaží trikolory. Ale ne české. Ruské.

Do baráku tety z Jičína trefí Grad. Máma ségru už nikdy neuvidí. Ve Vsetíně prarodiče vašeho kolegy stráví dva měsíce v kuse ve sklepech paneláku. Děda nakonec zemře na zápal plic. Babička do telefonu jen pláče. Na vaši chatu v Jeseníku, pokud nejste sebevrah, už jste zapomněli.

Válka

Vaše děti, manželé, otcové, bratři a možná i vy osobně budete povoláni bránit vlast. Budete se muset naučit střílet do lidí. Tisíce Čechů zahynou. Tisíce se vrátí domů bez nohou a rukou.

Spousta z vás už se z toho nikdy nevzpamatuje. Neštěstí se zabydlí v každé domácnosti.

Vy už si nikdy nedokážete klidně poslechnout českou hymnu. Už při prvním „Kde domov můj“ žalem vám budou téct slzy. Za všechny mrtvé, co jste znali a neznali.

Mezi tím „vežlivye ludi“ zařídí ještě několik provokací i tam, kde válka zdanlivě není. Dejme tomu

v Brně a Plzni. I tam zemrou lidé. Strach se stane vašim věrným kamarádem.

A „vežlivye ludi“ celému světu o vás budou jen lhát, lhát a lhát.

Nakonec nemůžu opomenout české umělce.

Sice Helena Vondráčková, Lucie Bílá, Petr Malásek, Michaela Nosková, Michal David, Eva Urbanová, Ilona Csaková ani Pavlína Filipovská si můj vzkaz nejspíš nikdy nepřechtou, ale třeba si ho přečtou jejich obdivovatelé.

Netuším, komu z těchto kumštýřů jde víc o peníze, komu o slávu, komu o návrat režimu a kdo je jen užitečný idiot.

(Ohledně idiotů – v Starém Řecku za idiota byl považován člověk z vlastní vůle žijící v sociální izolaci. Jedinec lhotejný k problémům společenosti a věcem veřejným. Člověk zabývající se jen sám sebou).

Epilog

Takže, nakonec, všem umělcům, co svým postojem podporují válečné zločiny Ruska (a že jich bylo!) a momentální okupaci Gruzie, Moldávie a Ukrajiny, bych ráda odpověděla slovy velkého ruského básníka Nikolaje Alexejeviče Nekrasova:

„Poetom možeš ty nebyť, no graždaninom byť objazan!“ (překl.: „Básníkem býti ty nemusíš, ale občanem být je tvá povinnost!“)

Jinými slovy řečeno, vážení umělci, v prvé řadě jste všichni občané, se vším, co to obnáší.

**text a foto: Ivanka Rada Illyenko
zdroj: svobodneforum.cz**

Vzpomínka

Dnes, tedy 25.října, je to právě 27 let od smrti JUDr. Tomáše Holomka, jednoho z nejznámějších a nejvýznamnějších Romů v bývalém Československu. Věnujme mu malou vzpomínku.

Pocházel z naprosto bídných poměrů. Narodil se v roce 1911 v cikánské osadě na Slovensku, která se jmenovala příznačně Hranický. Ležela mezi Kyjovem a Svatobořicemi. Vystudoval práva na Karlově univerzitě v Praze a v předvečer války, v roce 1939 se stal doktorem práv. Po veškerých válečných peripetiích, v nichž zahynula v koncentračních táborech skoro celá jeho rodina, zakotvil v armádě, kde působil po dlouhá léta jako pro-



kurátor (státní žalobce) a dosáhl hodnosti plukovníka. Znali ho všichni Romové v celé republice od Aše až po Užhorod. Ještě dnes na něj mnozí vzpomínají.

Krátkou chvíli byl také generálním ředitelem Nevodromu, což bylo hospodářské účelové zařízení Svazu Cikánů-Romů mezi léty 1969 až -73. bylo to v době nevidaného nadšení Romů pro vlastní emancipaci v rámci Pražského jara. Svaz dal základ pro zrod mnoha dobrých věcí, které se mohly uskutečnit až po téměř 30 letech, počínaje „sametovou revolucí“ v roce 1989.

Plukovník JUDr. Tomáš Holomek je dnes již legendární postavou mezi Romy.

redakce RH

Anketní otázka

Kam směřuje současná romská hudba? Má zůstat osobitá a nemíchat se s novými žánry a možnostmi hudební produkce, nebo se má nějakým způsobem proměňovat, a pokud ano, jak?

Vojtěch Rác, Kladno

Romská hudba má tak obrovský záber, že mnoho světových kultur už vneslo do své tradiční hudby právě romský styl, který má nenapodobitelné prvky. Všimněte si jednoho, i když ROM předělal jakýkoliv styl hudby v jakémkoliv žánru, je to rukopis Roma a je nenapodobitelný. Myslím, že není potřeba nic měnit, jsme muzikanti, kteří vždy věděli „savo hangos kempel te chudel“ (jaký akord kde patří). Toto umí ty správné romské kapely a muzikanti. Pro romské muzikanty neexistují hranice ani bariéry mezi světadíly. No, někdo říká, že romská muzika jde „dolú vodou“. Na to se dá pohlížet různě. Například slovenská romská skupina Gypsy Kajkoš má svou hodnotu, dovede pobavit lidi a já si taky rád zatancuji na jejich hudbu. Rytmus zase ukázal, že i Rom může být špičkou v jakémkoliv žánru. A amatérské skupiny někdy předvádí výkony jako super profici, tak nevím, co jde dolů vodou. V Brazílii se bude pořád hrát ten nejlepší fotbal a nikdo na světě nezapomene na nejlepší fotbalisty z Brazílie. Stejně tak to je i s romskými muzikanty. Znáám hodně slavných hudebních virtuůůů, kteří chodí za našimi romským muzikanty, aby chytili náš grif, ale to se povede jen vyvoleným.



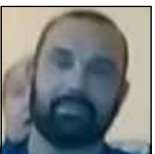
Ľudovít Horváth, Kolinovce, SR

Vo vašich novinách máte veľmi zaujímavé ankety a veľmi ma to teší. Páči sa mi, ak v každej rómskej pesničke, hoci aj modernej, vidím alebo cítim odkaz na náš folklór, ktorý akoby sa pomaly vytrácal z našej muziky. Myslím si, že by už bolo načase, keby šli do úzadia piesne typu mulatčágy, alebo piesne typu „O čhave roven“, „Nane man buči“ a „E romňi muľa“, pretože pre mňa sa tieto piesne stávajú nepočúvateľnými. Je to ešte o to horšie, ak to spieva skupina dospelých chlapov, stojacich okolo jedného keyboardu (nastroj, ktorý má v sobe zabudované hudebné doprovody). Je dosť možné, že práve toto je charakterizujúcim prvkom našej hudby, ale ide len o subjektívne vnímanie. Na záver musím ešte dodať, že naša hudba má dušu, treba ju počúvať aj šiestym zmyslom, a to je srdce.

Ignác Rác, Wiskitki, Poľsko

Romská muzika by měla být především romská. Možná můj názor je konzervativní, ale získal jsem ho ze zkušenosti, kterou mám při spoluorganizování největšího romského festivalu na světě v polském Ciechocinku. Diváci tohoto festivalu chtějí muziku a interpretaci jedine romskou. Zkoušeli jsme experimentovat s výběrem jiného stylu muziky představovaného Romy, ale naši producenti a především televize tento projekt neschválili s obavou o ztrátu diváků. Ve světě, jestli se řekne romská muzika, tak musí být romská. Svět romskou muziku obdivuje a romská muzika je zařazena pod kolonkou Gypsy Music. V Česku je situace jiná, je tam více Romů, takže zábavy, festivaly dělají především pro sebe. Letos jsem navštívil několik takových kulturních akcí, protože vybírám eventuální umělce na vystoupení na našem festivalu v Polsku. Zjistil jsem, že prakticky všechny kapely hrají stejně. Jsou ale výjimky, které jsem mohl vidět a slyšet, například slovenské Maco&Mamuko, nebo gospelový sou-

bor Džulky Bolvana, Mixes, Ondra Gizman z Teplic. Myslím si, že skupina, která má romský název a muzikanti přijdou na scénu napůl nazí a zpívají anglicky rock-metal, by si měla změnit jméno. Polský romský festival není levný, jeho výroba stojí kolem půl milionů euro. Na tomto festivalu vystupovali umělci světového měřítka. Jmenovitě Gypsy Kings, Goran Bregović, Esma, Roza Nikolič, Deky Lakatoš, Gypsy Devils, Věra Bílá, Gypsy Bordelo. S těmito kapelami vystupuje například i Madonna a další známí umělci z celého světa. Tento festival sleduje v přímém přenosu v televizi 20 mil. diváků a v hledišti 35 tisíc! Pořadatel tohoto festivalu, Don Wasyl, je největším širitelem romské kultury v Evropě a je známým na celém světě! Jeho syn Džani vystupuje na americké Broadwayi spolu s Madonnou.



Emil Miko, Rokycany, ČR

O romano bašaviben the o giľavipen imar nane oda, sar varekana. Sar o paňi sigo džal, ta the o berša avka denašen. Le ideoha avel the e modernizacija u džal andre savoreste, the andro romano bašaviben. O romano bašaviben geľas but anglal, sar the dojekh bašaviben andre aver themi andre caľi luma. Aľe so aleha kamav te phenel? Adadľives o romane lavutara imar nane oda, so has angomis. Džanen soske? Nane odej o jilo the o šuňipen - cit. Sako adadľives bašavel, sar džanel, kada mušinel sako te akceptinel. Adadľives maškar amende po vaj jekh Roma barile bare lavutara. O gadže lenge naachaľon, bo andre lende koda romano jilo šoha naavela sar andro Roma, gondolľinav čak pal bašavibnaskeri sera. Som rado the lošalo, sar šunav kajso profesionalno bašaviben le Romendar. Thovav bariplen andre kajse Roma, so čačipnastar keren „umění“, sar phenen o gadže. Hojča na savore romane bandi džanen te kerel umění. Varesavenge starčinel duj klavesi u imar pre lende nane aver banda. Oda jekh veca, u aver hin, hoj pestar keren bare lavutara, profika u naudžanen avreske, so kerel čačes lacho the šukar umělecko bašaviben. Aľe the kale romane lavutaren respektinav, bo nič aver mange na ačhol. Leperav peske pre amare savore romane bandi, so angomis bašavenas. Has andre lende bari paľiv u kolestar, hoj has bare paľivale Roma, ta has bare lavutara, the bare profesionala. Nakampel te bisterel pre lende, bo oda baro zijand hin, jon amen dine zaklados, so amen lestar dojekh lavutaris čerpinas. Nabisterav aňi pre koda, hoj amen dine inspiracija, hoj laha šaj džas dureder. Sas len jilo, šuňiben a oda adadľives nane. Thoven o vast pro jilo u phenen peske čačipen, savi adadľiveseskeri banda rozrovľarel manušes sar angomis amare phure lavutara amen. Pre aver sera uľomas rado, kaj o romane lavutara te džan lačhe dromeha andro moderno bašaviben. Savoro džal anglal u o romano bašaviben našťi ačhel palal. Uľomas aľe rado, kaj e lavuta, brača, bugova, cimbalma, klaneťa te bašaven avkes, sar pes bašavelas angomis. Gondolinav čak pre ola, ko kamel te bašavel amaro purano romano folkloris.

Mangav savore romane lavutarenghe bacht the sasťipen, kaj len o Deloro te del bari inspiracija andro bašaviben, the kaj te uľon pherdo šukar romane giľa.

připravil Gejza Horváth

O Roma the bašaviben

O bašaviben, giľa the kheľiben hin le Romengero dživipen. Bi oda bi o Roma phares predživenas. Imar čirla aľe the adadľives hine o Roma hirešne lavutara. O bašaviben džal le Romeha, kana uľol dži ko meriben. Imar cikne čhavoreske den andro haďocis e lavuta, kaj lestar te barol baro lavutaris. Purano romano lav phenel: „So Rom, oda lavutaris.“ O čhavo barol lavutaha, e čhaj giľaha. Varekana kana sas le Romen pharo dživipen, o bašaviben len ľikerelas zorales pro dživipen. Le bašavibnaha bis-terias pre amare dukha the pharipena u del amen zor pro amaro drom.

O lavutara mindik sas barikane manuša u lokes peske rodenas o love pro dživipen. Talam andre sako famelľija sas lavutaris, andre sako gav sas romaňi banda, so bašavelas the le gadženge.

O bašaviben the adadľives hin angluno andre romaňi kultura. E luma les igen ašarel. Oda hin amaro barvalľipen. Oda amenge ňiko na lela.

Jan Horváth

Romové a hudba

Hudba, písně a tanec patří k Romům stejně jako kyslík k dýchání. Bez nich by Romové těžko přežili. Od pradávna Romové patřili a dosud patří mezi vynikající umělce a muzikanty. Hudba provází náš národ od narození až po smrt.

Již malému dítěti se dávají do kolébky housličky, aby z něho vyrostl dobrý muzikant. Staré romské moudro praví: „Co Rom, to hudebník.“ Chlapec roste s houslemi, děvče vyrůstá s písničkou. V minulosti, kdy život Romů byl velice chudý a plný pronásledování, muzika a zpěv je držely při životě. Hudba nás nutí zapomínat na svá trápení a dává nám sílu a naději na naší pouti životem.

Muzikanti vždy patřili mezi romskou elitu, měli to jednodušší v životě, snáz si vydělali na živobytí. Téměř v každé rodině byl muzikant, v každé obci měli svou romskou kapelu, která vyhrávala místním gádžům při různých příležitostech.

Hudba dodnes patří mezi priority v romské kultuře a je uznávána ve světě. A toto je naše bohatství, to nám nikdo nevezme.

Jan Horváth

Ples desetiletí v Brně



Muzeum romské kultury zve veřejnost na Ples desetiletí, který proběhne 28. listopadu v Brně. Hlavní hvězdou večera bude Monika Bagárová se svou R&B kapelou, návštěvníci se mohou ale těšit i na horké čardášové rytmy a romskou muziku v podání Zdeněk Lázok Bandu.

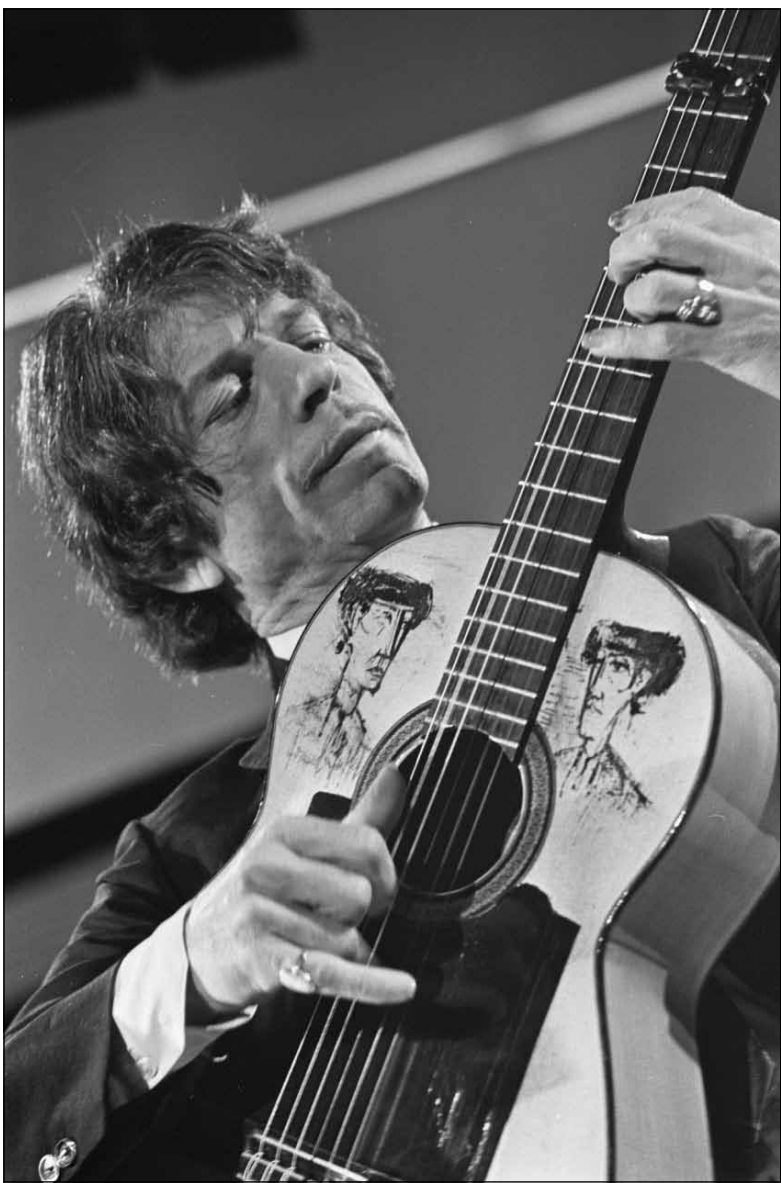
„Letos si připomínáme deset let své existence jako státní instituce. Myslíme si, že tato dekáda byla velmi úspěšná, vydobyli jsme si renomé v Evropě, kde jsme stále jediným muzeem dokumentujícím systematicky kulturu Romů. Zpřístupnili jsme stálou expozici představující celý Příběh Romů v lidských dějinách, krátkodobé výstavy expozici doplňují detailními pohledy na kulturu. Těšíme se, že naši příznivci oslaví toto jubileum s námi právě na plesu, kde nebude nouze o překvapení,“ zve ředitelka muzea Jana Horváthová.

Muzeum romské kultury je jedinou institucí v Evropě, která dokumentuje kulturu Romů. Své unikátní sbírky řemesel, umění, textilu či fotografií uchovává v depozitářích, ale také prezentuje pro veřejnost ve stálé expozici nazvané „Příběh Romů“. Exponáty zde doplňují audiovizuální projekce a dioramata v životní velikosti. Pro veřejnost nabízí také přednášky, workshopy, pracuje s dětmi ze sociálně znevýhodněných rodin. Muzeum romské kultury bylo založeno již v roce 1991, roku 2005 se stalo příspěvkovou organizací Ministerstva kultury ČR a letos tedy slaví výročí 10 let jako státní instituce. www.rommuz.cz

Radek Žák

Muzeum romské kultury

Král jihofrancouzské kytary Manitas de Plata



Manitas de Plata a Salvador Dalí na večíрку u Pabla Picassa

foto: archiv Pabla Picassa



Manitas de Plata a Los Reyes, známí jako Gypsy Kings

foto: archiv Gypsy Kings

V šedesátých letech minulého století byla hudba hudebními kritiky dělena na klasickou a populární. Když se kytarista Manitas de Plata objevil v šedesátých letech před publikem jako kouzelník s kytarou, byl majoritou nejvíce spojován s flamencem. Termín World Music (Světová hudba) ještě neexistoval a cikánské kouzlení na kytarách bylo veřejností vnímáno jako něco mezi vysokou kulturou a lehou zábavou.

Obdivovatelé žasli nad plynulostí a neuchopitelnou kvalitou hraní Manitas de Platase, které rozuměli samozřejmě jen „vyvolení z majority“. Přechody akordů a plynulý proud hudby, který vycházel z kytary Stříbrných ručiček se silně lišil od klasických hudebních struktur západního světa. Zároveň se ale jeho styl i dost lišil od klasického flamenka. Tato rebelie a nechuť se vázat k zavedeným postupům jej doprovázela celý život. Zatímco jedni ho viděli jako celebrity, která večírkuje s Brigitte Bardot a Pablem Picassem, jiní ho oslavovali jako negramotného trubadúra, o němž se říkalo, že je otcem desítek dětí.

Ricardo Baliardo in Sétte se narodil na pobřeží Středozemního moře, nedaleko od Montpellier. Přezdívkou Manitas de Plata (česky Stříbrné ručičky) dostal od romské komunity, v níž vyrůstal jako geniální muzikant samouk. Jeden americký kritik v šedesátých letech napsal, že „Manitas de Plata se naučil od kytary vše, čemu ho mohla naučit a teď už jen žije v hudbě jako ryba ve vodě.“

Cesta k mezinárodnímu uznání de Platase nebyla jednoduchá. V roce 1955 jako mladý kytarista vystoupil na festivalu Les Saintes Maries de la Mer ve městě Camargue. Tady jej náhodou natočil inženýr Marc Aubort a marně se jej pak snažil kontaktovat, aby od něj získal povolení ke zveřejnění jeho na-

hrávky. Teprve článek novináře a obdivovatele de Platase Jeana Cocteau v časopise Times o geniálním kytaristovi, vyvolal pozornost producenta Alana Silvera. Kontakt na Manitas de Platase se producentovi podařilo náhodou sehnat na výstavě černobílých fotografií Romů žijících na jihu Francie, od jejich autora Luciena Clergue.

Clergue upozornil Alana Silvera, že kytarista nejspíš jeho nabídku vytvořit nahrávku odmítne ze strachu být okraden o své duševní vlastnictví. Souhlasil však, že se pokusí de Platase přesvědčit, aby ukázal své umění širší veřejnosti. Manitas de Plata samozřejmě odmítl kamkoli cestovat a tak Alan Silver musel s přenosným nahrávacím studiem přijet za ním na jih Francie. Jejich první nahrávka vznikla ve středověké kapli v Arles. Atmosféra těchto prvních alb vzniklých v roce 1963 pod hlavičkou vydavatelství Vanguard label jako Gypsy Flamenco (1965) a Olé (1966) je velmi intimní a značně zneklidňující.

Milovníci flamenca ihned rozpoznali v jeho hudbě značné odlišnosti od klasických představitelů tohoto směru. Jelikož Manitas de Plata byl spíše Francouz než Španěl, jeho nepředvídatelné improvizace se odchýlovaly od formálních vzorců tzv. compás, umožňujících zpěvákům, tanečnickům a hudebníkům flamenca vystupovat společně. De Plata se tak zapsal do světa romské hudby jako osobitý jednatel, který tvoří vlastní pravidla.

Fotograf Clergue se stal na nějakou dobu manažerem de Platase a v roce 1964 jej seznámil s Pablem Picassem, který vlastnoručně pomaloval jeho kytaru. Později právě de Plata vytvořil soundtrack ke Clergueovu dokumentu Pablo Picasso: Válka, Mír, Láska.

LP The Gypsy Flamenco vyšlo s obalem nadepsaným spisovatelem Johnem Steinbeckem „veliký ne-

zkročený muzikant“. Tak započala kytaristova mezinárodní kariéra. Vystoupil v Carnegie Hall v New Yorku, společně s budoucími Gypsy Kings - bratry z královského cikánského rodu Reyes, dal koncert na oslavu lidských práv na půdě OSN (kancelář generálního tajemníka OSN jim tehdy posloužila jako převlékárna). Ve filmu Dalí v New Yorku (1965) filmař Jack Bond ukázal, jak bratři Reyesovi a de Plata hrají Salvatoru Dalímu, zatímco ten maluje svůj obraz Don Quixote.

V určitém smyslu lze de Platovu hudbu popsat jako opravdu jiný blues se silným octovým oděrem melancholie, která dokáže promluvit jak k rozmazleným návštěvníkům nejlepších koncertních sálů světa, tak i k obyčejným snílákům a plážovým povalečům. Ale narozdíl od klasického blues, který inspiroval tisíce mladých vzít do rukou kytaru a hrát, de Platovy improvizace z jiných světů nutí k obdivu spíše než k napodobování.

Sabir Agalarov



Manitas de Plata a Brigitte Bardot

foto: Independent.co.uk

Cikánský punk? To neznáme, to vymysleli asi gádžové



Gypsy Hill

foto: archiv Gypsy Hill

Poté, co se Romové smrtelně znu-dili a vyjeli ze země Svatých krav, Kari a Tantry do světa, usadili se všude možně po světě. Svoji kulturu ale vždy chránili jako diamant a hudba byla vždy nejdůležitější formou zachování, vývoje a vyjádření kultury Romů. Je tomu tak dodnes. Je ale nutno podotknout, že většina romských hudebníků se staví velmi skepticky k současným elektronickým žánrům a většinou party žánrů nepovažují za opravdovou hudbu, ale za „šílenství gadžů“. Mnohem větší lásku mají k živým nástrojům a živému zpěvu, a právě proto západní Romové spojili svoji tradiční hudbu se západním živým rockem. Jedním takovým žánrem je to, čemu se dnes říká Gypsy Punk.

Cikánský punk je hybridní hudební žánr, v němž se snoubí tradiční romská hudba a punk rock. Jednou z prvních cikánských punk-rockových skupin, která vystoupila před širokou veřejností, byla v devadesátých letech kapela Motherhead Bug (Brouk v matčině hla-

vě). Ještě větší popularitu získal tento hudební styl poté, co skupina Gogol Bordello vydala album Gypsy Punks: Underdog World Strike (Cikánské punky: Podvratný útok na svět). Frontman kapely Eugende Hutz popsal jejich styl jako Cikánský punkový kabaret. Cikánský punk se tak stal tématem mnoha debat, ve kterých konzervativní Romové trvali na tom, že se jedná o zneužití romské hudby.

Jak vznik takových slovních spojení jako je romský punk vůbec začal? Přesně se to říct nedá, ale lze předpokládat, že za to můžou sami Romové. V důsledku stěhování Romů došlo k tomu, že dnes Romové žijí po celém světě. A právě Romové ovlivnili hudební průmysl na Západě. Charakteristickým rysem romského jazyka je to, že do svého základu přijímá slova těch národů, do nichž Romové vstupují. Podobná situace nastává i v hudbě. Žánry se mísí a „sexy“ zvuky romské hudby dokáží dát nový život jakémukoli odposlouchanému stylu. Gogol Bordello je toho živým pří-

kladem. Slovo „cikánský“ ve spojení se slovem „punk“ tak mělo na začátku nového tisíciletí zajímavé důsledky. Punkové hnutí je spojováno majoritní kulturou s definitivním rušením hudebních a společenských norem, kolektivním odmítnutím pravidel minulosti kvůli nerosozumitelné a pokrytecké společenské současnosti a apokalyptické budoucnosti, jež z takového stavu věci vyplývá. To by mohlo znamenat, že Romové, kteří se usadili na Západě, si zvolili právě tuto západní hudební platformu a nasadili do ní svoje hudební zvyky.

Právě proto, že cikánský punk je směsí tradiční hudby a pro západní mládež srozumitelného punkrocku, američtí a západoevropští Romové na sebe strhli velkou pozornost. Imigrace Romů, Židů a jiných národů ze Sovětského svazu před a po jeho rozpadu je spojována s novodobým kočováním a hudba, kterou s sebou tyto národy vezou do světa, patří do určitého protikoloniálního hnutí za svobodu jednotlivce a skupin.

Sabir Agalarov



Gogol Bordello

foto: Steffen Schmid

Džanes romanes XV

Bašaviben

Hudba

O bašaviben hin le Romenge andro rat.
So Rom, oda lavutaris.
Bašavas, choc sam čore.
Oda amaro barvařipen.
Te giřavel, te bašavel, oda amaro romano.

Hudbu mají Romové v krvi.
Co Rom, to muzikant.
Hrajeme, i když jsme chudí.
To je naše bohatství.

Zpívat a hrát, to je naše romské.
Nane amen maři, somnakaj, hin amen bašaviben.

Nemáme statky, zlato, máme svou muziku.

O gadžo bašavel vaš o love, o Rom jilestar.

Bílý hraje za peníze, Rom od srdce.

phurikane giřa starodávné písně
žalostne giřa smutné písně
khelibnaskere giřa písně pro tanec
čorikane giřa chudobné písně

Choc man nane nič, the avka mange giřavav.

I když nemám nic, i tak si zpívám.

O bašaviben phundravel o jilo. Muzika otevírá srdce.

Jan Horváth

Cikánský ruský romans



Valja Dmitrijevič, Aljoša a Yul Brinner foto: archiv divadla Romen

Všichni víme, že není nic horšího než když někdo, kdo se dokonce nedokáže vyznat v nějaké kultuře, ale líbí se mu, se ji snaží zahrnout do své kultury. Soužití Romů s Rusy má své dějiny a nejsou to dějiny nejkratší. Několik Romů loajálnějších se sovětskou, potažmo ruskou vládou, dosáhlo ve dvacátém století na velké ruské scéně značných úspěchů. Rusové rádi hovoří o cikánech a mnozí s touhou po výjimečnosti hledají ve svých rodokmenech romské předky. Známý Hrdina naší doby od Michaila Lermontova, Pečorin, také pochází z autorem blíže nespecifikovaného rodu věčně putujících hrdinů, nenacházejících uspokojení ve střídání země a lásek. Nicméně, jak ukazuje realita, Romové, kteří opravdu zachovali své romství a zanechali výjimečnou stopu v rozvoji romského kulturního dědictví, jsou ti, kteří ze Sovětského svazu utekli. Jedním takovým je Aleksej Ivanovič Dmitrijevič.

Aljoša Dmitrijevič se narodil na začátku minulého století buď v Srb-sku, Petrohradu nebo v romské osadě v Samaře. Nikdo to neví přesně. Přesně víme jen to, že málokdo uměl dělat takovou show s kytarou, tancem a zpěvem cikánských romansů a ruských pouličních písní jako Aljoša Dmitrijevič. Rodina Dmitrijevičů utekla od Rudého teroru v roce 1917 do Vladivostoku a pak do Charbinu. Obloukem přes Japonsko, Filipíny, Indii, Řecko a Maroko se Dmitrijevič dostal v roce 1924 do Španělska. V roce 1929 se Aljoša přestěhoval do Paříže, kde již v té době žila početná diaspora imigrantů ze Sovětského svazu. Zde Aljoša vystupoval jako akrobat a tanečník a také zpíval v kavárně Ermitáž, kde v té době zpíval i jeden z nejlepších interpretů cikánských a ruských romansů Aleksandr Nikolajevič Vertinskij. Skamarádil se s Julem Brinnerem, s nímž později v roce 1967 společně nahráli vynikající desku We are the Gypsies, kterou poslouchají milovníci skvělé hudby po celém světě dodnes.

Před druhou světovou válkou rodina Dmitrijevičů pokračuje dál do světa. Tentokrát se jejich cílem stává Jižní Amerika. Po smrti rodičů se ale Aljoša vrací do Paříže a pořádá vystoupení převážně pro ruskou inteligenci v kavárnách Šeherezáda a Rasputin společně se svojí sestrou Valentinou. V roce 1964 vznikla pod patronátem francouzského spisovatele ruského původu Josefa Kessele gramofonová deska „Poslední hlasy cikánů“, na které zpívají Valentina Dmitrijevič a Volod'a Poljakov a Aljoša je doprovází na kytaru. V sedmdesátých letech se Dmitrijevič setkal s Vladimírem Vysockim. Společně tito dva umělci zpívali nadšenému pařížskému publiku a dokonce měli v plánu nahrát společné album, ale smrt Vladimíra Vysockého neumožnila tomuto projektu se uskutečnit. V roce 1976 vyšlo sólové album Aljoši Dmitrijeviče. V roce 1984 navštívil Spojené státy, kde vystoupil ve dvanácti městech.

Sabir Agalarov

O Roma vakeren

Jeho jednotlivé relace lze zpětně vyhledat
v archivu textů na www.romove.cz

Andrej Giňa: Pro mangavipen

Ehin ñilaj, kerado, šukar sar kamel te el, berš 1990, sombat ži o dilos. Rokicaňakero Rom o Gejzas la romňaha la Haňaha phiren pal o foros a dikhen, so te cinel. Tajsa džan le čhaha le Jaňuha te mangavel la čha la Helena ki e Plžňa. No a oda našřik džan čuče vastenca. Cinde duj cakľi thard'i – vodka, duj cakľi mol, jekh loľi the jekh parňi. „Te odoj bešaha, ta kamahas te anel the vare-so te chal,“ phend'a e Haňa, „našřik pes zmukhas pro Rom pro Bertis. So te len odoj naela ñič?“ Avka mek cinde trin kili kolbası, duj mare the horčica. „No, akana imar hin amen savoro,“ phend'a e Haňa. „Aľe na,“ odphend'a lake o Gejzas, „mek mušinas te cinel jekh caklos šampusis, te pripijel peske la čhaha, le Jaňuha the le Bertihha the leskera romňaha.“ Savoro cinde a pal o dilos geľa o Gejzas pal o lavutara. Savoren navičind'a. Ocho džene andro kher ko Bertis phares rešťilahas. Avka vičind'as čak le Dežis, ešebnones saxofonistas, le Milanis, leskere čhas, avre saxofonistas, man pre gitara a le Palis, le bubeňikos. A jov bašavlas amenca pre harmonika. Pandž džene oda samas banda až až.

Kurke jekha oratar pal o dilos geľam le duje motorencia ko Gejzas. Narakind'am o sersami andre kara a vidiňam pes ki e Plžňa. Nahas aňi duj ori, sar doavľam ko Bertis. Le dromeha man prevakerde, hoj me te ľikerav e duma. Mange pes nakamelas. O phral o Dežis has phureder a has pro buter mangavipena sar me, ta džanelas feder, so te vakerel, aľe jov nakamelas. Avka ačhiľas sa pre mande.

Avľam ki o vudar. Savore terd'il'am a me zaklopkind'om.

O Bertis pes diňa anglal. „Aven andre,“ zvičind'a. Savore, so has andro kher, ačhile čit. Me geľom andre ešebno a phučľom: „Sam adaj mištes ko Bertis the ke Helena?“ Savore pre mande čak dikhenas, aľe o Bertis maj achal'iľa pal soste džal. „San adaj mištes a so amenge ajso lačho anen?“ O Roma, so odoj bešenas, ñisoske naachľonas a ča jekh pre aver dikhenas. „Avas igen dural, až Rokicaňatar, džanen sar oda dur, keci oda kroki dži adaj?“ phend'om a savore chudle te asal. „Baro hiros pal tumende džal a doand'a pes až ki amende. Vakerel pes, hoj tu the tiri romňi e Helena san igen lačhe manuša a tumari čhaj e Helena hiňi lačhejileskeri the igen šukar. Amaro čhavo o Jaňus the leskero dad the e daj la kamen borake. Dena la kadaj pal o čhavo, pal o Jaňus.“ „Mištes,“ odphend'a o Bertis, „aľe me leha nadživava, dživla leha e čhaj e Helena. Joj musaj te phenel, či pal leste džala vaj na. Helen, av arde, a phen, či peske les leha vaj na.“ Joj avľa ki o dad a iľa le Jaňus vastendar a phend'a: „Sem imar pre leste užarav tosarastar.“

„Ta savoro mištes dopeľa, akana lenge pripijaha pre bacht pre sasřipen a hoj pes rado dikhen calo dživipen.“ E romňi the e Helena ande o cakľici a me čhid'om le Bertiske, leskera romňake, le Jaňuske, le Haňake the le Gejzasko the me. „A tumen, Romale, pes ma ladžan a tiž pripijen le ternenge.“ Jekhvar sar te savore obdžid'il'ahas. Le Bertiskero phral o Ďulas maj iľa o caklos vodkaha, obgeľa savoren a napherdard'a lenge o cakľici. „Avka savore jekhvar pripiľam la terňake the le terneske. Mi dživen a mi en bachta-

le a saste calo dživipen,“ phend'a o Ďulas. „Akana šaj khelen the giľaven a amen tumenge ki oda bašava-ha,“ phend'om a chudľam te bašavel. O Gejzas diňa la Helenake e taška le chabeneha the le pijibnaha, so and'am peha. But manuša odoj nahas, čak le Bertiskeri fameliĵa. Sa džalas mištes, o Roma pes bavinenas šukares. Vaj jekha oraha tařard'a e Helena o kolbası a ko kamelas, ta peske lelas.

Avka štare orendar avľa jekh romňi la čhaha. E romňi šaj uľa andre ola berša, sar le Bertiskeri Helena the la čhake šaj uľa ajse dešochto berš. Savore, so odoj bešenas, čak dikhenas, kaj pes odoj ile. E Helena e čhaj maj geľa kija lende a thoďa len te bešel pal o skamind. La dake the le dadeske phend'a: „Me vičind'om la čha la Verona a joj peha iľa the la da.“

Amen bašavahas odijader a o Gejzas has imar čepo primatoro. A sar les has čepo vipiľo, ta kerlas bare pherasa a bavinlas odoj savoren, na čak amen o lavutara. „Ta čhavale, bašaven čepo, me mange džav te zakhelel.“ Amen zmukhľam ajsi poloki giľi a dikhahas, so kerla. Jov iľa te khelel la romňa, so avľa la čhaha. Jov lake furt vareso vakerlas a e romňi asalas pre calo muj. Do-bašad'am a zmukhľam čardašis. Pal o Gejzas čuľalas, sar les e romňi pretradelas. Imar polokes has savoren dosta, ta preačhiľam te bašavel. Naľikerďa but a chudľam pale te bašavel. A o Gejzas geľa pale la romňaha te khelel. Paľis lake vareso vakerlas a e romňi asalas pre calo muj. Andre oda kija lende avľa le Gejzaskeri romňi e Haňa, odispidľa la romňa a chudľa te vičinel pre late

the pro Gejzas. „Tu lubarina!“ A la romňake phend'a: „Kames pes te peckinel, aľe na mire romeħa!“ Nacirdľa o vast a čhind'a le Gejzas ajsi pal o muj, až leske geľa o šero pre sera a e romňi maškar oda denašfa ki o skamind. Savore ačhiľam sar kašta, sar dikhľam, so pes ačhiľas. O Roma, so odoj bešelas, tiž. O Gejzas naphend'a aňi lav a ladžatar geľa avri. O Jaňus geľa maj pal leste a la dake phend'a: „Oda peske našřik vi-phend'an khere, aľe kadaj keres amenge ajsi ladž? So peske pal amende gondolfinena kale manuša, so adaj bešen? Oda avka sthovaves.“ O Gejzas terďolas avri, sar dikhľa le Jaňus, phend'a leske, hoj leske te anel savore veci, so les odoj hin, hoj džala khere la mašinaha. Čak e harmonika odoj te mukhel, kaj la te las amen le motorihha. Sako užarlas, hoj o Gejzas la Haňa vipukinla a jov pes latar aňi navšimňind'a a geľa het.

Jekhvar e kedva savorenge sar te vareko očhind'ahas a čhid'as het. Sar odgeľa e romňi la čhaha, polokes pes skidle the aver manuša a gele het, až odoj ačhiľam čak amen o lavutara. O Jaňus pes sakoneske igen omangelas a nadžanlas, kaj pes ladžatar te thovel. Avľom ki o Bertis a phend'om leske: „Pharo mange, so pes ačhiľa, aľe amen tiž džaha. Naačhiľa adaj ñiko a amen imar nane kaske te bašavel, ta džaha khere.“ O Bertis kamľa amen te vipotinel, aľe amen naiľam lestar ñič.

La Haňa sar te vareko oparind'ahas. Aňi o muj calo drom Plžňatar ki e Rokicaňa naphundraďa. Až akana lake dogeľa, so kerďa, hoj rozmarďa le čhaske o mangavipen. Nane čudos, hoj pes le čhaske khere nakamelas a ačhiľa paš e Hele-

na. Sar avľam khere ki e Rokicaňa a zaačhad'am paš la Haňakero kher, o phral o Dežis peske naodmukhľa a phend'a lake: „Tu sal sar tiro nebošřiko dad, o Majgutos. Jov avka sthovavlas pre tiri daj, hoj la šoha so dživľas naiľa aňi andre moza, te la varesavo murš, so bešela paš late, na chudel. Te džalas te cinel andro foros varesavo chaben a te naavelas maj pale, ta imar sthovavlas, hoj has varesave muršeha. Adaj Rokicaňate pes vicirdelas, savo nane, kerlas bali, zabavi, presikhavlas pes, aľe šoha la da naiľa peha, aňi pro bijava a pro boňi, te len vareko vičinlas. A pre Slovensko has mekgoreder. Odoj avka sthovavlas pro phral pro Karol'is, hoj la tasavlas andro paňi, so čuľalas pašal amare khera. Te naavľahas avri miri daj the o dad, ta la bizutnones tasad'ahas. Oda has jevende, has jiv a jov lake ľikerlas o šero andro paňi. O dad чуťiľa andro paňi a očhid'a les pašal late. „E romňi pes tuke starinel pal o pandž čhave a tu pes ľikeres sar džviros. Sthovaves hjabučka hjaba. Dikh pre peste, so tu keres! Tu zasogaľines, hoj tuke vareko te prithovlas, kaj tuke te zalabol andre koda tiro dilino šero!“ A adaj so kerlas? Phirlas le nebošřikoneha le Urľiha sar rikonoro pal o džuvľiĵa. Aľe tiri daj te prevakerďahas varesave muršeha, ta la murderad'ahas. The tu pes mirňin, te pre oda na dopořines.“

Pre aver d'ives o Roma Rokicaňate the Plžňate pal ñisoste avreste navakerlas, čak pal o Gejzas the pal e Haňa a obďivinenas le Gejzas, hoj lake odoj narozmarďa o muj. So duj džene pes buter sar duj kurke našřik sikhade ñikhaj. Sako lendar asalas.

Andrej Giňa: Námluvy

Je léto roku 1990, venku krásně teplo jak se patří, sobotní dopoledne. Gejza, Rom středního věku z Rokycan a jeho žena Haňa chodí po městě a divají se, co koupit. Zítra jedou se svým synem Janem za jeho přítelkyní Helenou na námluvy do Plzně. A to samozřejmě nemůžou přijet s prázdnými rukama. Koupili dvě láhve vodky a dvě vína, jedno červené a jedno bílé. „Nějakou dobu se tam asi zdržíme, tak bysme měli vzít i něco k jídlu,“ povídá Haňa, „na Bertiho se spolehnout nemůžeme. Co když tam nic nebudou mít?“ Tak koupili ještě tři kila klobás, dva bochníky chleba a hořčici. „No, teď už snad máme všechno,“ řekla Haňa. „Ale ne,“ vzpomněl si Gejza, „ještě musíme koupit láhev šampaňského na přípitek.“ Když všechno nakoupili, po obědě se Gejza vypravil domluvit muzikanty. Nezval všechny, protože osm lidí by se do Bertiho bytu těžko namačkalo. Tak pozval jen Dežiho, prvního saxofonistu, jeho syna Milana, taky saxofonistu, mě na kytaru a Paliho na bicí. On sám s námi hrál na harmoniku. Pět nás bylo až až.

V neděli v jednu hodinu jsme dvěma auty přijeli ke Gejzovi. Naskládali jsme k němu do auta nástroje a vydali se do Plzně. Netrvalo ani hodinu a dorazili jsme k Bertimu. Cestou mě ostatní přemluvili, abych vedl řeč, jak je to u Romů na námluvách zvykem. Moc se mi nechtělo. Můj bratr Deži byl starší a zažil víc námluv než já, takže věděl líp, co se říká, ale on nechtěl. Tak to nakonec zůstalo všechno na mě.

Přišli jsme ke dveřím, všichni zůstali stát a já zaklepal. Berti se ozval a zavolal: „Dále!“ Všichni, co byli uvnitř, potichu seděli. Vešel jsem první a zeptal se: „Jste tady správně u Bertiho a Heleny?“ Všichni se na mě překvapeně dívali, ale Berti hned pochopil, oč jde. „Jste tu právně a co dobrého nám nesete?“ zeptal se. Ostatní příbuzní v jeho bytě se dívali jeden na druhého a ničemu nerozuměli. „Přijeli jsme k vám z daleka, až z Rokycan, víte, jak je to daleko, kolik je to kroků až sem?“ řekl jsem a všichni, co tam seděli, se začali smát. „Jde o vás velká zvěst, která se donesla až k nám. Mluví se o tom, že ty a tvoje žena Helena jste velmi slušní a dobří lidé a vaše dcera Helena je velmi krásná a dobrosrdečná. Tento chlapec od nás, Jan a jeho rodiče by ji chtěli za nevěstu. Tady Jan je její ženich.“ „Dobře,“ odpověděl Berti, „ale já s ním žít nebudu, žít s ním bude ona. Ona musí říct, jestli si ho vezme nebo ne. Heleno, pojď sem a řekni, jestli bys ho chtěla.“ Helena přišla k nám, vzala Jana za ruce a řekla: „Vždyť už na něj čekám od rána.“

„Tak všechno dobře dopadlo, teď jim můžeme připít, ať jsou zdraví a šťastní a mají se rádi celý život!“ Helena s matkou přinesly skleničky a já jsem nalil Bertimu, Heleně, Janovi, Haně, Gejzovi i sobě. „A vy ostatní, nestyděte se a taky připijte snoubencům!“ Najednou všichni kolem ožili. Bertiho bratr Ďula vzal láhev vodky, obešel všechny a nalil jim do skleniček. „Tak, všichni společně připijme budoucí nevěstě a že-

nichovi. Ať žijí a jsou zdraví a šťastní celý život,“ popřál jim Ďula. „A teď tancujte a zpívejte a my vám k tomu zahrajeme,“ řekl jsem a začali jsme hrát. Gejza předal Heleně tašku s jídlem a pitím, kterou jsme přivezli. Mnoho lidí tam nebylo, jen Bertiho rodina. Všechno šlo dobře, lidi se pěkně bavili. Asi za hodinu ohřála Helena klobásy a kdo chtěl, ten si mohl brát.

Asi ve čtyři hodiny přišla nějaká žena s mladou dívkou. Žena mohla být ve věku Bertiho Heleny a dívce bylo asi osmnáct. Nikdo je neznal a tak jsme koukali, kde se tam vzaly. Ale mladá Helena šla hned k nim a usadila je u stolu. Svým rodičům řekla: „Pozvala jsem kamarádku Veronu a ona s sebou vzala i svou maminku.“

Hráli jsme dál a Gejza už byl trochu v náladě. A jak měl už vypito, dělal vtípky a bavil celou společnost, nejen nás muzikanty. „Tak, chlapci, zahrajte něco, jdu si zatancovat!“ Začali jsme jednu pomalou písničku a čekali, co se bude dít. Gejza vzal tancovat tu cizí ženu, maminku Heleniny kamarádky. Při tanci jí pořád něco vykládal a ona se smála na celé kolo. Dohráli jsme a spustili čardáš. Z Gejzy tekl pot, jak ho jeho tanečnice proháněla. Všichni už pomalu nemohli, tak jsme přestali hrát. Ale za chvíli jsme zase začali a Gejza znovu šel pro ni. Zase jí něco šeptal a ona se nahlas smála. Najednou k nim přistoupila Gejzova žena Haňa a ženu odstrčila. Začala křičet na oba dva. „Ty děvkaři!“ křičela na Gejzu a ženě řekla:

„Chceš se pelešit, co, ale ne s mým mužem!“ Zvedla ruku a vlepila Gejzovi takovou facku, až se mu hlava otočila na stranu. Žena mezitím utekla ke stolu. Všichni jsme zůstali jak solné sloupky, když jsme viděli, co se stalo. Všichni místní taky. Gejza neřekl ani slovo, jak se styděl a šel ven. Jan hned běžel za ním a matce řekl: „To jste si nemohli vyříkat doma, museli jste nám udělat takovou ostudu? Co si o vás pomyslí všichni ti lidi, Bertiho rodina? Taková žárlivá scéna.“ Gejza stál venku před domem a když uviděl Jana, řekl mu, aby mu donesl všechny jeho věci, že pojede domů vlakem. Jenom harmoniku tam nechal, abysme ji odvezli autem. Všichni čekali, že Gejza Haně taky pár vrazí, a on si jí ani nevšiml a šel pryč.

Dobrá nálada byla rázem pryč. Helenina kamarádka a její matka se potichu vytratily a ostatní se taky sbírali a pomalu odcházeli. Nakonec jsme zbyli jen my hudebníci. Jan se všem omlouval a hanbou by se nejraději propadl. Přišel jsem k Bertimu a řekl mu: „Je mi líto, co se stalo. Ale my taky půjdeme. Už tu nezástal nikdo, nemáme komu hrát, tak pojedeme domů.“ Berti nám chtěl zaplatit, ale my jsme si od něj nic nevzali.

Haňa seděla jako opářená, celou cestu z Plzně do Rokycan ani neotevřela pusou. Až teď jí došlo, co udělala, že zkazila synovi zasnuby. Nebylo divu, že tomu se domů vůbec nechtělo, a tak zůstal u Heleny. Když jsme přijeli do Rokycan a zastavili před Haniným domem, De-

žimu to nedalo a řekl Haně: „Ty seš stejná jako tvůj táta, neboštík Majgut. Ten tak žárlil na tvoji mámu, že s ní v životě nešel ani do kina, jen aby se jí náhodou nějaký chlap, který by seděl vedle ní, nedotkl. A když šla do města nakupovat a nevrátila se hned zpátky, hned ji podezíral, že s někým byla. Tady v Rokycanech se vytahoval, pořádal bály a zábavy, předváděl se, jaký není, ale nikdy ji nevzal s sebou, dokonce ani na svatby nebo na křtiny, když je někdo pozval. A na Slovensku to bylo ještě horší. Pamatuju si, jak žárlil na našeho bratra Karla. Tenkrát tvou mámu topil v potoce, co nám tekl za domem. Kdyby nevyběhl ven naši rodiče, byl by ji opravdu utopil. Bylo to v zimě, všude sníh a on jí držel hlavu pod vodou. Náš táta skočil do vody a odtrhl ho od ní. „Žena se ti stará o pět dětí a ty se chováš jak zvíře,“ řekl mu. „Žárliš pro nic za nic. Podívej se na sebe, co děláš. Zasloužil bys, aby ti někdo pár přišil, aby se ti rozsvítlo v té tvé zabeďněné hlavě!“ A tady v Rokycanech, co dělal? Chodil s neboštíkem Urfim za ženským jako pejsek. Ale tvoje máma kdyby s nějakým chlapem jen promluvila, tak by ji zabil. I ty se mírní, ať na to žáření nedoplatíš.“

Příští den Romové v Rokycanech i v Plzni nemluvili o ničem jiném, jen o Gejzovi a Haně a nepovedených námluvách. Obdivovali Gejzu, že jí nerozbil pusou. Ti dva se pak víc než dva týdný nemohli nikde ukázat. Všichni z nich měli legraci.

přeložila Martina Vyzblová

Rozhovor s Eugenem Lakatošem



„Podle mého názoru, hudba bohužel směřuje k tomu, že se stává produktem, který se má prodávat. Začíná to být celé o image víc než o muzikalitě či ojedinělosti. Dnešní mládež se netouží vzdělávat a nechce se vynat v hudbě, chce jen, aby bylo něco, co můžou nazývat cool či trendy. Velká vydavatelství používají dnešních top umělců jen k tomu, aby zmanipulovaly mysl teenagerů a oni jim zvyšovali provizi z koncertů a prodeje alb a všeho, co se nějak spojuje s dotyčným interpretem.“

„Hudba, podle mého názoru, směřuje tím směrem, že to je o všem, jen ne o hudbě. A či by se měly míchat žánry? Otázka je, či vůbec hudbu kategorizovat, anebo ji jen vnímat, nechat plynout na duši a mysl? Pro mě osobně existují jen dva druhy hudby. Ta první je ta, která se mi líbí. Ta druhá je ta, která se mi nelíbí. Podle mě, hudbu míchat a experimentovat s ní musíme, protože jediné tak můžeme vytvořit něco nového nebo jiného,“ říká v rozhovoru pro Romano hangos jeden z nejlepších barových pianistů Eugen Lakatoš.

„Každý jeden den je pro mě zážitek, věnuji se tomu, co mám rád, naplní mě každá jedna minuta, každá jedna skladba, kterou můžu odehrát.“ Je jako struna houslí, která vibruje na frekvenci odpovídající hrané notě, posouvá se po stupnici nahoru. Sám si vytváří svůj život, který je hluboce spojen s hudbou. Je to jeho vášně, je to svět, kam může utéct a kde se cítí být sám sebou.

Pochází z hudební rodiny, od mala tušil, že se stane hudebníkem, a tak se také stalo. Namaloval si svůj obraz, který je velmi zajímavý. Nejen, že miluje hudbu, ale i sport. Vidět a slyšet ho můžete v zahraničí, a to v luxusních hotelech. Poznejte svět nejlepšího barového klavíristy, Eugena Lakatoše.

V dětství snad každý sní o své budoucí profesi. Měl jsi už třeba na základní škole představu, že se budeš věnovat hudbě? A jaký byl tvůj muzikantský vývoj, než jsi dospěl do stádia, kde si teď?

Pocházím z hudební rodiny, představy o mé budoucnosti už byly jasné dřív než jsem začal mluvit. Hned jak jsem se narodil, mi rodiče dali do ruky smyčec. Je to taková naše rodinná tradice. Jestli uchopím smyčec dobře, bude ze mě muzikant. Tím jsem se pak stal, samozřejmě až po dlouhých letech studia



a hlavně cvičení. Asi v šesti letech jsem začal studovat klasickou hudbu na jedné Základní umělecké škole. Ve 14–15 letech u mě nastala změna, kdy jsem se začal věnovat jinému žánru. Nazývá se to barová hudba. V podstatě je to směsina veškerého žánru. Od klasiky, popu, přes evergreen a nebo také jazz. Hraju totiž po barech, tam je potřeba hrát všechno.

Co Tvá rodina, jaký k sobě máte vztah?

Jak jsem už říkal, pocházím z hudební rodiny, vztah mezi mou rodinou je vynikající. Od malička si rozumíme, a čím jsem starší, tím víc se naše názory shodují, co se týká života a hudby.

Kdy se v Tobě vzala láska k hudbě?

Láska k hudbě se ve mně zčistajasna začala probouzet asi kolem mých 15ti let, kdy jsem se začal věnovat i těžším klavírním dílům. Jeden z mých oblíbených hudebních skladatelů byl F. Chopin, když jsem mohl hrát jeho krásně položené valčíky, cítil jsem, že mě tato hudba přitahuje a baví. Později mě ovlivnila jazzová hudba, hlavně improvizace. Vždy mě to velmi fascinovalo a motivovalo, když jsem slyšel muzikanty improvizovat na jazzové téma v jejich vlastních skladbách.

Jsi studentem nebo pracuješ? Prozrad' nám o tom více.

Od malička pro mě bylo jasné, že povolání bude na prvním místě, ale řeknu upřímně, nikdy jsem nepatřil mezi nejlepší žáky. Jednak to bylo dětskou lehkomyšlností a v druhé řadě jsem někde hluboko u sebe cítil, že budu hudebníkem, a proto jsem se víc věnoval hudbě a klavíru. Momentálně nestuduji, ale pracuji v zahraničí jako barový klavírista v luxusních hotelech.

Zeptám se Tě na zájmy? Co máš rád?

Mezi moje záliby patří kromě hraní a aranžování i sport, není to moc časté, ale patřím mezi muzikanty, kteří se rádi věnují sportu. Moji druhou vášní je basketball, i když to nemůžu přehánět kvůli povolání.

Čím je pro Tebe hudba?

Těžko se na tuhle otázku odpovídá, zdědil jsem ji asi po každém členu ze své rodiny. Hudbu milujeme všichni, těžko by se nám asi bez ní žilo. Každý den je pro mě zážitek, věnuji se tomu, co mám rád. Naplňuje mě každá jedna minuta, každá skladba, kterou můžu odehrát. Mezi nejlepší zážitky patří asi ty, kdy jsem měl tu čest hrát s některými zahraničními hosty. Hrál jsem lidem jako jsou Ben Kingsley, Andy McDowell, Jermaine Jackson, Pointer sisters, Helena Vondráčková a mnoho jiných. Jako klavírista v hotelech potkávám hodně zajímavých lidí.

S kým často hraješ a kde?

Zatím hraji sám. Žánr, který hraji, se těžko kategorizuje. Je to barová hudba, je to směs všech žánrů, a to je na tom to nejtěžší. Člověk musí být připraven na všechno, nikdy totiž neví, jak náročný host vstoupí do baru a bude si žádat oblíbené skladby.

Otázka Ty a Hudba rovná se?

Hudba je pro mě v první řadě povolání, snažím se tomu věnovat co nejprofesionálněji, jak se to jen dá. Ale je to také moje záliba, moje vášně, je to svět, kde můžu utéct a kde se cítím dobře. Doufám, že to tak i zůstane.

Jak se vidíš do budoucna, kam směřují Tvé krůčky ke štěstí?

Tak doufám, že moje budoucnost bude aspoň tak pozitivní jako moje přítomnost, nevím, kde skončím, těžko říct, ale viděl bych se jako skladatel nebo aranžér na nějaké komerční scéně.

rozhovor vedla

Veronika Kačová

Romská muzika



Romská muzika a zpěv už není to, co bylo kdysi. Jak voda rychle teče, tak i léta rychle ubíhají. S dobou přichází i modernizace a ovlivňuje i romskou muziku. Romská muzika velice pokročila, stejně tak jako muziky jiných národů ve světě. A co tím chci říct? Dnes romští muzikanti už nejsou to, co byli kdysi. A víte proč? Nemají muzikantské srdce ani cit.

Každý hraje tak, jak umí a toto se musí akceptovat. Mezi námi ale vyrostli i velké hudební osobnosti. Gadžové jejich hudbě nerozumí, protože nemají ani nikdy nebudou mít to romské muzikantské srdce.

Jsem rád a těší mě, když slyším profesionální romskou muziku. Jsem pyšný na ty Romy, kteří to umí, a tuto muziku pokládám za naše romské hudební umění. Jenže ne všechny romské skupiny umí dělat umění. Některým stačí dvoje klávesy a už si myslí, že jsou muzikanti a že nemají konkurenci. To je jedna věc, ale jiné je, že někteří muzikanti se pokládají za profesionály a oni neuznávají ty, kteří opravdu dělají kvalitní a uměleckou muziku. Já ale i takové romské muzikanty respektuji, protože mi nic jiného nezbyvá. Vzpomínám na hudební romské skupiny, co existovaly a hrály kdysi. Muzikanti měli v sobě čest, úctu, charakter, a i toto z nich dělalo velké profesionální muzikanty. Na tyto lidi by se nemělo zapomínat, byla by to velká škoda, protože oni nám dali základ, ze kterého dodnes čerpáme. Dali nám velkou hudební inspiraci, a proto my dnes můžeme jít s dobou a rozvíjet se. Oni měli velké srdce, což dnes už u muzikantů ani nebývá, nebo to má jen málokdo. Dejte si ruku na srdce a řekněte pravdu, jaká dnešní hudební skupina rozbřečí člověka tak, jak rozbřečili oni nás. Přál bych si, aby romští hudebníci šli tou cestou, kde je kvalita a modernizovali se. Hudební svět jde dopředu a romská muzika nemůže zůstat pozadu. Ale byl bych rád, kdyby lidé, kteří dělají folklor, tedy romskou cimbalovku, tak nástroje, jako jsou housle, viola, basa, cimbál, klarinet, by měly hrát tak jako kdysi, a zachovávat tím naši tradiční romskou muziku.

Všem romským muzikantům přeji zdraví, štěstí, úspěch. Aby jim Bůh dal velkou hudební inspiraci a byly z nich velké osobnosti, a aby skládali nové romské písně.

Emil Miko

**UNIE OLAŠSKÝCH ROMŮ POŘÁDÁ
MISS GYPSY 5. PROSINCE 2015 V OSTRAVĚ!**

RÓMSKÉ DÍVKY PŘIHLASTE SE NA MISS GYPSY



Unie Olašských Romů pořádá **5. prosince** v Clarion Congress Hotelu Ostrava soutěž **Miss GYPSY 2015**. Cílem této společenské akce, která se bude konat v Ostravě je prezentace rómské kultury a tradic na profesionální úrovni. V případě zájmu o tuto akci, vyplňte a zašlete přihlášku prezidentu soutěže **Miss GYPSY** Josefu Stojkovi na e-mail: stojka.josef@seznam.cz, telefon: 732 744 222).

Soutěže se mohou zúčastnit dívky od 16 do 23 let s výškou 166 cm a více. Předpokládáme znalost rómského tance.

Muzeum romské kultury

Bratislavská 67, 602 00 Brno, tel.: 545 571 798

e-mail: media@rommuz.cz, www.rommuz.cz

MHD: tram. 2, 4, 11, zast. Tkalcovská, tram. 3, 5, 9, zast. Dětská nemocnice

MUZEUM ROMSKÉ KULTURY

Přehled akcí listopad – prosinec 2015

OTEVÍRACÍ DOBA V NEDĚLI PRODLOUŽENA DO 18⁰⁰ (poslední vstup v 17¹⁵)

STÁLÁ EXPOZICE Příběh Romů

Dějiny Romů od starověké Indie po současnost na ploše celého jednoho muzejního patra (350m²). V šesti sálech zhlédnete unikátní sbírky, umělecká díla i filmové dokumenty, to vše za doprovodu romské hudby. Expozice je vhodná pro děti i dospělé, vhodně doplňuje učivo základních a středních škol.

Pro skupiny – nutná rezervace:

pruvodce@rommuz.cz, tel.: 545 581 206

AKTUÁLNÍ VÝSTAVY A AKCE

Martin Holub řečený řezbář Matěj

...a možná přijede na koze

Dřevěné sochy, loutky a dekorativní hračky profesionálního řezbáře Martina Matěje Holuba z Horních Chvatlin, osobitého umělce s širokým spektrem umělecké tvorby, při níž uplatňuje svou vynalézavost a fantazii se smyslem pro humor, v originálním výtvarném a technologickém zpracování. 25. 9. 2015–21. 2. 2016

Doprovodný program k výstavě:

- 19. 11., 10–16 hodin / Výtvarné dílny s řezbářem v prostorách výstavy
- 13. 12., 17. 1. 2016, 21. 2. 2016, v 15 hodin / Nedělní výtvarná dílna pro děti s lektorkou v prostorách výstavy a dětském ateliéru, z níž si každý odnese svůj vlastní výrobek.
- Pro rezervaci místa na výtvarných dílnách kontaktujte lektorské oddělení: lektor@rommuz.cz, tel.: 545 214 419. Počet míst je omezený

PROMÍTÁNÍ FILMŮ S ROMSKOU TEMATIKOU:

Pravidelná promítání snímků s romskou tematikou. Po projekci vždy následuje diskuze s hostem. Vstupy na promítání jsou zdarma.

19. 11., 18:00 v Moravské zemské knihovně

Paula Duriňová: BARO MARIBEN (SR, 2013, 29 min)
Dokument o holocaustu Romů na Slovensku, který představuje osobní příběhy přeživších. Snímek je promítán k 70. výročí konce 2. světové války. Následuje debata s odborníkem.

9. 12., 18:00 výjimečně v Muzeu romské kultury

Rudolf Adler: MAJSTR (ČSSR, 1974, 15 min)
Portrétní dokument o primáši Jožkovi Kubíkovi z Hrubé Vrbky promítaný v rámci hudebního vzpomínkového večera věnovaného odkazu primášů Jožky Kubíka z Hrubé Vrbky a Josefa Kubíka-Filíka z Velké nad Veličkou. Hostem moderovaného večera bude také režisér R. Adler.

DALŠÍ AKCE:

28. 11., 19:30 Koncert a výroční ples muzea

KDE: KC Semilasso, Palackého třída 126
Muzeum slaví 10. výročí existence jako státní instituce. Oslavy vyvrcholí v sobotu 28. listopadu 2015 v KC Semilasso. Součástí akce bude i koncert Moniky Bagárové a její R&B kapely, k tanci hraje Zdeněk Lázek band (latino, pop, čardáš). V průběhu večera bude předána Cena Muzea romské kultury za rok 2015. Pod záštitou hejtmána JmK JUDr. Michala Haška a primátora města Brna Ing. Petra Vokřála. Vstupenky v předprodeji v Muzeu romské kultury, KC Semilasso, TIC Brno, Vinotéka „U Mersey“, www.ticketportal.cz, www.ticketpro.cz. Počet míst je omezený.

9. 12. 18:00 Hudební vzpomínkový večer v muzeu romské kultury

Hudební vzpomínkový večer věnovaný odkazu primášů Jožky Kubíka z Hrubé Vrbky a Josefa Kubíka-Filíka z Velké nad Veličkou. Během večera zazní vzpomínky pamětníků, budou promítnuty ukázky z archivních filmů, zahraje Horňácká cimbálová muzika Kubíci. Po skončení moderované části večera bude program pokračovat volnou hudební zábavou.

Každou první neděli v měsíci vstup do stálé expozice a výstav zdarma.

Sledujte Muzeum romské kultury i na facebooku

Otevírací doba • po a so zavřeno • út–pá 10–18, poslední vstup 17¹⁵ • ne 10–18, poslední vstup 17¹⁵

Adresa redakce Romano hangos a Společenství Romů na Moravě

Bratislavská 65a, Brno 602 00

tel.: 545 246 673 www.srnm.cz

číslo účtu: 27-488570217/0100



ŠKOLA, KDE JSEM ČLOVĚKEM...

MEZINÁRODNÍ KONFERENCE
KATEDRY SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKY
PEDAGOGICKÉ FAKULTY MU

10. - 12. 11. 2015

PROGRAM KONFERENCE

ÚT 10/11 VÝHŮDA ZDROJE KONFERENCE

09:00 **Zahájení konference** - úvodní představení témat konference: Práce s jazyky ve školním prostředí
Mezinárodní spolupráce a její význam pro umění kultury v prostředí školy (Rakousko, Ukrajina)
Díraček - festival dramatické výchovy

09:30 **Prezentace výsledků projektu Škola, kde jsem člověkem (AKTION)**

10:00 **Příklady dobré praxe škol z Rakouska a České republiky spojené s diskusí (10:45 - přestávka)**

12:30 **Přestávka na oběd**

14:00 **Dr. Thomas Krobath:** Důstojnost a docení ve školní teorii a praxi
Jazykosti a reflexe k tématu projektu „Škola, kde jsem člověkem“.
Prezentace týmu z Brna a z Vídně (Sounding board).

16:00 **Přestávka**

16:30 **Workshop pro začínající badatele** - příležitost pro doktorandy k vzájemné diskuzi a k navázání spolupráce (moderují Mgr. Sedláčková, Mgr. Nijdrová, garantuje doc. Šip) (18:00 - přestávka)

20:00 **Zakoření prvního dne**

ST 11/11 TEORIE: DIALOGY K PROCESU TRANSFORMACE ŠKOLSTVÍ

09:00 **Zahájení druhého dne konference**

09:30 **Přednášky s diskusí (10:30 - přestávka):**
Univ. Prof. I. R. Dr. Martin Jäggle: Kvalita jako nakládání se slabostí (rituály umění)
Břetislav Svoboda, Ph.D.: Škola pro 21. století
Alia M. Moskalenko, Ph.D.: Význam sociálního pedagoga v prostředí školy - zkušenosti z Ukrajiny

12:00 **Přestávka na oběd**

13:30 **Panelová diskuse I.** - Nové role a profese ve školním prostředí - sociální pedagog a asistent pedagoga (moderují Dr. Šipák, Dr. Šipalová)

Panelová diskuse II. - Příprava a vzdělávání pedagogů pro práci (moderují Mgr. Kurovská, Dr. Klapka)

15:30 **Přestávka**

16:00 **Panelová diskuse III.** - Transformace školy jako organizace (moderují doc. Šip, Mgr. Strobachová)

Panelová diskuse IV. - Spirituální dimenze školy (moderují Dr. Havel, Mgr. Sedláčková)

18:00 **Přestávka**

18:30 **Závěrečné shrnutí panelových diskusí**

19:00 **Playback divadlo** - téma Škola (garantuje Mgr. Nijdrová)

ČT 12/11 PRÁZE: CO NABÍZÍME ŠKOLÁM ANEB UNIVERZITNÍ PROSTŘEDÍ JAKO PROSTOR PRO ŠKOLY

09:00 **Jarmark škol** - nabídka škol různou formou, příklady dobré praxe, inspirace (moderuje Mgr. Nijdrová)

10:00 **I. část workshopů a cvičení:**
1. Jak změřit kvalitu školy a uvést ji do pohybu (HWEZ, Dr. Maršáková)
2. Audiovizuální podpora dětí s PAS, šance na lepší start do života (Dr. Šipalová)
3. Co je to inkluzivní vzdělávání a jak s ním pracovat (Dr. Sonnenbergerová)
4. Kultura uznání v prostředí školy (MMMag. Stodolinger)
5. Jsem jiný - Ty také I. Děti s poruchami sluchu v běžné třídě (Mgr. Rumlík)

13:00 **Přestávka na oběd**

15:00 **II. část workshopů a cvičení:**
6. Jak vnímají děti prostředí školy a školky? Práce s diagnostickými metodami pro 1. st. ZŠ a MŠ (Dr. Jenglová)
7. Jsem jiný - Ty také II. Děti s poruchami sluchu v běžné třídě (Mgr. Rumlík)
8. Osobnostní rozvoj pedagogického pracovníka (Dr. Šipák)
9. Kontroverzní témata ve výuce - občanské vzdělávání v praxi (Mgr. Horák)
10. Jak učít multikulturní výchovu? (Mgr. Kurovská, Mgr. Sedláčková)

18:00 **Závěr dne, závěrečná evaluace konference**

Mgr. Lenka Gulová, Ph.D. **Kateřina Štěpařová**
organizace akce
Mgr. Martina Kurovská **Kateřina Štěpařová**
organizace akce

Katedra sociální pedagogiky
Pedagogická fakulta MU
Poříčí 31, 602 00 Brno

skolaclovek.ped.muni.cz
facebook.com/socialnipedagogika

Nabídka inzerce

celá strana 5 000 Kč (rozměr 26×40)

1/2 strany 3 500 Kč (rozměr 26×20 nebo 40×13)

1/4 strany 1 500 Kč (rozměr 13×20)

menší formát – 7 Kč/cm²

Sleva při opakované inzerci na druhé a další vydání 25 %
žádosti o inzerci na mail: holomkova@srnm.cz

Diakonie
Českobratrské církve evangelické
Diakonie ČCE – hospic CITADELA



BENEFIČNÍ KONCERT pro hospic CITADELA

pátek 6. 11. 2015 v 18.00 hodin
Kulturní zařízení ve Valašském Meziříčí

hudba: TRIANGL BAND
tanec: CIKNE ČHAVE
zpěv: Veronika KAČO

Sponzorské vstupné od 150 Kč

Rezervace a prodej vstupenek od 5. října 2015 na adrese:
Diakonie ČCE - hospic Citadela, Žerotínova 1421, Valašské Meziříčí
e-mail: kopecka@citadela.cz, mobil: 605 518 212



Výtěžek koncertu je určen na zakoupení profesionální myčky nádobí.

Romano hangos / Romský hlas. Vychází s podporou Ministerstva kultury České republiky. Vydává Společenství Romů na Moravě. Registrováno Ministerstvem kultury ČR pod č. E 8154.

Redakce: Sabir Agalarov (šéfredaktor) romanohangos@gmail.com; Alica Heráková, Jan Horváth-Döme, Karel Holomek. Sazba: Radim Šašinka. Elektronická verze: www.srnm.cz. Redakční rada: Roman Čonka, Prešov;

Alica Heráková, Brno; Drahomír Radek Horváth, Děčín; Ivona Parčiová, Brno; Barbora Antonová, Brno; Margita Racová, Brno. Adresa redakce: Bratislavská 65a, 602 00 Brno, tel.: 545 246 673, e-mail: rhangos@volny.cz.

IČO vydavatele: 44015178. Bankovní spojení: Fio banka, číslo účtu: 2300661977/2010. Tiskne: Samab press group, a.s, Cyrilská, Brno. Rozšiřuje: Kongrestakt Brno.